

tur, Castelló, Tales, Artana, Vall d'Uixó i Almenara. — 2 I crec recordar que en algun altre punt, però en tot cas a Benasc ja hi ha *Plana lárğa* (1965). — 3 Que l'editor Riquer, amb menyspreu del sentit del context, i amb l'habitual i audaç ignorància lingüística, voldria esmenar en *l'erch*. — 4 Encara que a Onda vaig sentir no sols «aquella llèrga» sinó també *llèstima*; però la influència d'una *l* precedent no compta amb parallelismes, és contrària a les tendències catalanes en fonètica (fora de Mallorca), i aquest és un cas diferent: la influència de la *i* següent hi ajudava tant com la contrarestavava la de la *r*. Tampoc no veig fets de contaminació o encreuament que ho puguin justificar (en tot cas no tenen aquí res a fer el basc *l(eb)er* 'pi' ni un galleg antic *ler* 'alta mar', que hom ha cregut d'origen cèltic).

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *llarga, llargar, llargada, llargària, llargari m., llarguesa, llarguetat, llargós, llargo, llarguejar, llarguer, vent llarguer, llarguera, llargarut, llarguerut, llargut, llargús, llargarinsana, llarguidemus, llarguimeny, llaringa, llengardada, allargar, allargar es coll, allargada, allarguis, allargues, allarg, allargador, allargament, allargassar, allargassament, llargament.*

*Llargandaix, V. llargandaix Llargar, llargària, llargarut, llarguejar, llarguer, llarguerut, V. llarg Llarot, V. llar*

LLAS, adj. o LAS, del ll. LASSUS 'cansat, fatigat', 'debilitat'. □ 1.ª doc.: Llull etc.

Ja en els primers decenniis de la nostra literatura, apareix molt sovint —sigui sol o combinat amb interjeccions (*ai, ah, oh*)— a manera d'interjecció de lament o de desesperança. N'he tractat ja detingudament a l'article *AI*. Altres exemples: «A *las*, menyspreat per les gents! / —dix --- —Morts són totes amadors, per los quals eres servit --- A *las!* On són aquells qui aman Déu sobre totes coses?», *Blanq.* (NCl. I, 208.21); «Estant lo gentil en est trabay! --- dix aquestes paraules --- suspirant molt devotament: Ha, *las*, mesquí! en qual ira e en qual dolor est esdevengut caytiu!», *Gentil* (p. 39, també pp. 12, 58, 124). La *l*-es palatalitzà en aquest mot com era regular en la nostra llengua: així ho constatem ja en StVicentF, gràficament i tot: «cascun de vosàltres, quan pensa —O *llas!* Déu me havia lavat ab lo bapisme --- e yo mesquí! no he tinguda la ley de cristià», «O *llas!* les orelles ne tinc plenes», «ab bèsties se jahen: Oo *llas!*, que la terra se'n deuria entrar llavors en abís, de tan fort pecat!», StVicentF (*Serm.* I, 72.26, 40.19; II, 273.19). Ja en el S. XIV el mot tendia a quedar antiquat fora d'aquest ús.

En oc. i francès, *las, lassa* (-e) es mantingué més viu i popular que en català, mentre que en italià, castellà i portuguès la decadència fou tant o més ràpida i completa que en la nostra llengua; una excepció la forma, a l'Alt Aragó, el parlar de Bielsa, on es manté encara avui amb plena força apel·lativa, tendint a aplicar-se al defalliment que resulta de manca de nodriment: 60

«soy *laso*» sento a, un home que ja feia moltes hores que no havia menjat, «qué *lasa* soy: soy estransida» (una dona que no ha menjat res), «se puede decir de una vaca cuando no tiene tripa: no ha comido»; com a endevinalla (*dovineta*) «cuan va ta'l monte, yé farteta, çuan vien ta casa, *laseta*», parlant de la botella de couro i la seva buidor.

DERIV.: *Lasseta* en boca de dones, convertit ja en exclamació de lament (cita de Pere Serafi en l'article *AI*): «serà, ay de mi! *lasseta!* / que en ma aixerida cara / ovira l'aymador ombra o mascara?», JVerdaguer (*Sospir de l'ànima*, J. Flo. 1866, 69). *Lassar-se* o *llassar-se*, ja poètic a l'Edat Mitjana, 'cansar-se': «--- sens desig de ser amat yo ame, / d'Amor no-m clam, mas de persona-m clame / --- / ¿Com se pot fer tal voluntat no passe / a fer voler que ser amat cobeje? / ¿Què pot bastar que d'amor yo-m neteje, / e que ma carn se fart, e que no-s *llasse?*», Ausiàs (CXVIII, 2d). Avui és mort en català central, però no en les comarques del NE. del català oriental.

Zona on encara s'usa *llassat* per 'molt cansat': jo mateix no he sentit a parents empordanesos o giro-nins. «A l'indret del puig de Sant Martí estàvam verament *llassats*, però com que hi ha millor petja, poguérem venir-nos un poc, si bé l'Arbós redoblà les precaucions», «volguí a les acaballes de la meua vida, reveure per darrera volta molts d'aquells llocs --- me feu passejar per uns i altres llocs, i a poc tornava a casa *llassat* i amb l'ànim més abatut que mai», MrnVayreda (*La Puny.*, 2.ª xx, 305 (236); I, 31 (32)); i majorgues, sempre menades amb puny segur pel maloral, troten cada cop més *llassades* per la fatiga, lluentes de suor sota les flames del sol d'istiu, Coromines (*Gràcies de l'Emp.*, 2.ª xxvi, p. 74); «Tanmateix —va pensar En Tomàs de Bajalta, que havia sortit de Tremp a punta de dia i es sentia *llassat*— aquí podríem menjar un bocí», id. (*Pigmalió*, pròleg, p. 12: així en el primer autògraf, *lassat* en el segon). El *DAG* ho assenyala també a Banyoles i Vilallonga de Camprodon.

*Lassesa*: «Lo prom feu Lançolat colgar <sus l'erbe> --- hi ell s'adormí assats bé tost con aquél que és trabal<l>at de la<s>seze; e no ýac pas a tan gran ayre con solia fer, que él no podia ben dormir, per la te<r>ra, que trobave dura ---», Reixac (*Questa*, 103.102). En lloc d'això es troba *lasset* en alguns passatges de la *Cròn.* de Jaume I, com en oc. ant. en el *Breviari d'Amor* etc., amb variant fonèticament alterada *lassac* en el *Purgatori de S. Patrici* (PSW IV, 327-8), on tenim metaplasmes de *lassetz* LASSITIES (per a aquesta mena d'abstractes, veg. *EntreDL* I, 202, n. 120). *Lassedat* [Llull]; *lassament* [id.]; *lassadura*. *Lassitud* [Bely.; i un ex. ja fi S. xv, *AlcM*], pres del ll. *lassitudo* id.

Es *Lasquarri* i no pas *Llasquarri* (*AlcM*) forma inexistente; i per a l'etimologia, veg. *E. T. C.* I, 110-2, II, 97-99 (errònia la de MzPi.).

*Llassa*, V. *llaç* i *all* *Llassament, llassar, llassat*, V.